

О П Р Е Д Е Л Е Н И Е

№ 50122

гр. София, 25.05.2023г.

ВЪРХОВЕН КАСАЦИОНЕН СЪД на Република България, Търговска колегия, Първо отделение, в закрито заседание на шести април през две хиляди двадесет и трета година, в състав

ПРЕДСЕДАТЕЛ: БОЯН БАЛЕВСКИ

ЧЛЕНОВЕ: КРИСТИЯНА ГЕНКОВСКА

АНЖЕЛИНА ХРИСТОВА

като изслуша докладваното от съдия Христова т.д. №1427 по описа за 2022г. и за да се произнесе, взе предвид следното:

Производството е по чл.288 ГПК.

Образувано е по касационна жалба от Б. Й. И. срещу решение №261122 от 30.03.2022г. по в.гр.д. №8762/2020г. на Софийски градски съд, с което е отменено решение №166094 от 15.07.2019г., постановено по гр.д. №71875/2018г. по описа на Районен съд- София и са уважени предявените искове. С въззивното решение е признато за установено на основание чл.422 ГПК, вр. чл.79 ЗЗД, вр. чл.99 ЗЗД и чл.86 ЗЗД, че касаторката дължи на „СИС Кредит“ АД сумата 9 445.91 лева – главница по договор за банков кредит №FL4462/02.07.2007г., сумата 600 лева- възнаградителна лихва за периода 27.03.2015г.-27.03.2018г., ведно със законната лихва от 27.03.2018г. /подаване на заявлението по чл.410 ГПК/ до окончателното

плащане, за които суми е издадена заповед за изпълнение по чл.410 ГПК по ч.гр.д. №20255/2018г. по описа на СРС, като на ищеца са присъдени разноските по делото.

В касационната жалба се твърди, че решението следва да бъде отменено като неправилно - поради нарушения на съдопроизводствените правила и на материалния закон и необоснованост. Касаторката поддържа, че са незаконосъобразни и необосновани изводите на въззивния съд по отношение на спорните факти относно предсрочната изискуемост на задълженията по договора за кредит, прехвърлянето на вземанията на банката с договори за цесия, уведомяването на длъжника. Счита, че съдът е допуснал съществени процесуални нарушения- не е обсъдил възраженията за нищожност на договора за кредит, за наличие на неравноправни клаузи, за нарушение на чл.26, ал.4 ЗПК, включително, че без основание не е допуснал събиране на допустими доказателства за установяване обявяването на кредита за предсрочно изискуем. Навежда доводи, че в нарушение на закона е отхвърлено възражението ѝ за изтекла погасителна давност, като твърди, че давността за всяка отделна вноска тече от уговорения за нея в падеж съгласно погасителния план. Моли да бъде отменено въззивното решение и да бъдат отхвърлени предявените искове. Претендира разноски за всички инстанции.

Допускането на касационното обжалване се основава на предпоставките по чл.280, ал.1, т.1, т.2 и т.3 ГПК.

Касационната жалбоподателка поддържа, че съдът се е произнесъл по следните правни въпроси, обусловили изхода на спора:

„ 1. Кой е началният момент, от който започва да тече давностният срок за вземания за главница по погасителни вноски по договор за банков кредит, като е прието, че приложимата по отношение на тези вземания е 5-годишна давност?“- в противоречие с решение №90 от 31.03.2014г по гр.д. №6629/2013г. на ВКС, IV г.о.- основание за допускане до касация по чл.280, ал.1, т.1 ГПК;

„ 2 . Въпроса за неравноправност на клаузите от договора за потребителски кредит, касаещи начина на формиране и едностранната промяна в размера на договорната лихва“- в противоречие с решение №95 от 13.09.2016г., т.д. №240/2015г. на ВКС.

Въпреки формалното позоваване на чл.280, ал.1, т.2 и т.3 ГПК, не е посочена практика на СЕС, на която въззивното решение да противоречи, нито са изложени доводи за значението на поставените въпроси за точното прилагане на закона и за развитието на правото.

Ответникът по жалбата „СИС Кредит“ АД, [населено място] поддържа, че не са налице основанията за допускане на касационно обжалване на решението. Заявява, че жалбата е неоснователна по съображения, изложени в писмения отговор на касационната жалба. Счита, че обжалваното решение е законосъобразно, правилно и постановено при спазване на материалните и процесуалноправни норми. Претендира разноски за касационното производство.

Върховният касационен съд, Търговска колегия, състав на Първо отделение, като взе предвид данните по делото и доводите на страните, приема следното:

Касационната жалба, с оглед изискванията за редовност е процесуално допустима – подадена е от надлежна страна в преклузивния срок по чл.283 ГПК срещу подлежащ на касационно обжалване съдебен акт.

За да отмени първоинстанционното решение за отхвърляне на исковете, предявени по реда на чл.422, ал.1 ГПК и да признае съществуването на процесните вземания на „СИС Кредит“ АД срещу Б. И. за главница и възнаградителна лихва за периода 27.03.2015г.-27.03.2018г. по договор за банков кредит №FL4462/02.07.2007г., за които суми е издадена заповед за изпълнение по чл.410 ГПК, въззивният съд приема, че между „Юробанк България“ АД и ответницата е сключен валиден договор за банков кредит, по силата на който ѝ е предоставена договорената сума, че вземанията на банката са прехвърлени с два договора за цесия /цесионер по втория договор е ищеца/, като ответницата- длъжник е уведомена за цесиите с получаването на исковата молба и доказателствата, част от които са уведомленията по чл.99, ал.3 ЗЗД. Решаващият съдебен състав приема за безспорно, че на 02.12.2007г. ответницата е спряла да плаща погасителните вноски, като няма обявена предсрочна изискуемост от страна на банката-кредитор, а цялото задължение по договора е падежирало на 02.07.2017г., като дължимата непогасена главница е в размер на 9 445.91 лева, а възнаградителната лихва за исковия период е 600 лева.

Като неоснователно е отхвърлено възражението на ответницата за погасяване на задълженията ѝ по давност. Въззивният съд счита, че по отношение на главницата по договора за кредит е приложима 5-годишна погасителна давност, която тече от датата на уговорения краен срок за погасяване на кредита, т.е. от 02.07.2017г. От този момент до 27.03.2018г., когато е подадено заявлението за издаване на заповед за изпълнение, не е изтекъл 5-годишен период, поради което претенцията за главница не е погасена по давност. Не е погасена и претенцията за възнаградителна лихва, която се претендира само за 3-годишен период преди подаването на заявлението.

Въззивното решение е валидно, като няма основания за проверка за вероятна недопустимост.

Допускането на касационно обжалване съгласно чл.280, ал.1 ГПК предпоставя произнасяне от въззивния съд по материалноправен или процесуалноправен въпрос, който е от значение за изхода по конкретното дело и по отношение на който е налице някое от основанията по чл.280 ал.1 т.1 – т.3 ГПК. Преценката за допускане на касационното обжалване се извършва от ВКС въз основа на изложените от жалбоподателя твърдения и доводи с оглед критериите, предвидени в посочената правна норма.

Поставеният в изложението правен въпрос, уточнен от съда с оглед правомощията му- **при уговорено погасяване на главното задължение на отделни погасителни вноски с различни падежи, от кога тече съгласно чл.114 ЗЗД давностният срок за главницата и за възнаградителните лихви– от датата на падежа за всяка вноска или от настъпване на изискуемостта на целия дълг, вкл. в хипотеза на предсрочна изискуемост** , е обусловил решаващите изводи на въззивния съд и изхода на спора.

Настоящият състав на ВКС констатира, че по този въпрос е формирана противоречива практика на ВКС по чл. 290 ГПК. В една част от постановените по реда на чл. 290 от ГПК съдебни актове, вкл. цитираното от касатора решение №90 от 31.03.2014г. по гр.д. №6629/2013г. на ВКС, IV г.о., както и в служебно известните на състава решение №45 от 17.06.2020г. по т.д. №237/2019г. на ВКС, II т.о. и решение 50076 от 14.11.2022г. по т.д. №1730/2019г. на ВКС, I т.о. се застъпва становището, че началният момент, от който започва да тече давностният срок за

вземания за главница по погасителни вноски по договор за банков кредит е моментът на изискуемостта на съответната вноска. В решение №45 от 17.06.2020г. по т.д. №237/2019г. на ВКС, II т.о. са изложени подробни мотиви по поставения правен въпрос „Кой е началният момент, от който започва да тече давностният срок за вземания за главница по погасителни вноски по договор за банков кредит?“, като е възприето поддържаното в съдебната практика становище за липса на периодичен характер на плащанията по договор за кредит и за приложението на общата 5-годишна давност спрямо главницата по погасителните вноски. Прието е, че началният момент на течението на давността е свързан с изискуемостта на съответната погасителна вноска, която настъпва в различни моменти от крайния срок за погасяване на кредита по силата на постигнатото между страните съгласие. Разяснено е, че за съответната част от главницата изискуемостта настъпва с изтичането на срока за плащането ѝ, като това е моментът, от който кредиторът може да търси изпълнение /доброволно или принудително/, поради което бездействието му се санкционира с течение на давностния срок по отношение на тази част от вземането. Изложени са аргументи, че в случая не става въпрос за предложено частично изпълнение от страна на длъжника без съгласието на кредитора, а за разсрочено изпълнение на главницата по кредита, за което страните са постигнали съгласие при сключването на договора, поради което не може да се приеме, че кредиторът има право да търси изпълнение от изискуемостта на съответната част от вземането, а същевременно бездействието му не води до течение на давностния срок за тази част.

Това становище е възприето и в постановеното на 14.11.2022г. решение №50076 по т.д. №1730/2019г. на ВКС, I т.о.

Противното разрешение е дадено в решение №38 от 26.03.2019г. по т.д. №1157/2018г. на ВКС, II т.о. и решение №50173 от 13.10.2022г. по гр.д. №4674/2021г. на ВКС, III т.о.

С решение №38 от 26.03.2019г. по т.д. №1157/2018г. на ВКС, II т.о. е прието, че приложима по отношение на задължението за главница по договор за банков кредит е общата 5-годишна погасителна давност по чл.110 ЗЗД, изчислена от датата на уговорения краен срок за погасяване на кредита, а не кратката 3-годишна давност по чл.111, б.„в“ ЗЗД, изчислена от датата на падежа на отделните погасителни вноски. Изложени са аргументи, че уговореното между страните връщане на предоставена по

договор за кредит сума на погасителни вноски не превръща този договор в такъв за периодични платежи, а представлява уговорка за изпълнение на задължението на части на основание чл.66 ЗЗД.

С решение №50173 от 13.10.2022г. по гр.д. №4674/2021г. на ВКС, III г.о. е даден отговор на правния въпрос „Кой е началният момент, от който започва да тече давностният срок за вземанията за главница и/или за договорни лихви по погасителни вноски по договор за банков кредит, за който не е обявена и респективно, настъпила предсрочна изискуемост?“. Констатирано е наличието на противоречива съдебна практика по въпроса, като е формиран извод, че това противоречие следва да се счита за преодоляно посредством решаващите мотиви на ТР №5/2019 от 21.01.2022г. по т.д. №5/2019г. на ОСГТК на ВКС. Разяснено е, че при постигнато съгласие плащането на дължимата сума да е разделено на погасителни вноски с падежи на определени дати, отделните вноски не стават автоматично сбор от отделни, периодично дължими плащания. Задължението продължава да бъде само едно и крайният срок за погасяването му е падежът на последната разсрочена вноска или моментът, в който е обявена предсрочната изискуемост. Прието е, че началният момент, от който започва да тече давностният срок за вземания за главница и/или за договорни лихви по погасителни вноски по договор за банков кредит, за който не е обявена, респ. не е настъпила предсрочна изискуемост, е датата на уговорения краен срок за погасяване на кредита.

Противоречивото разрешаване в практиката на ВКС по чл. 290 ГПК на поставения правен въпрос, включително и след постановяването на ТР №5/2019 от 21.01.2022г. по т.д. №5/2019г. на ОСГТК на ВКС, е основание по чл.292 ГПК да се предложи на Общото събрание на Гражданската колегия и Търговската колегия на ВКС да постанови тълкувателно решение по него.

Доколкото преодоляването на констатираното противоречие е от значение за изхода на производството по чл. 288 ГПК, отправянето на предложението до ОСГТК следва да се направи преди произнасянето на настоящия съдебен състав по искането за допускане на касационно обжалване на въззивното решение. До произнасянето на ОСГТК с тълкувателното решение, производството по настоящото дело следва да бъде спряно на основание чл.292 ГПК.

Водим от горното и на основание чл.292 ГПК, Върховният касационен съд

О П Р Е Д Е Л И

ПРЕДЛАГА на Общото събрание на Гражданската и Търговската колегии на Върховния касационен съд да постанови тълкувателно решение по следния правен въпрос: „При уговорено погасяване на главното задължение на отделни погасителни вноски с различни падежи, от кога тече съгласно чл.114 ЗЗД давностният срок за главницата и/или за възнаградителните лихви– от датата на падежа за всяка вноска или от настъпване на изискуемостта на целия дълг, вкл. в хипотеза на предсрочна изискуемост?“.

СПИРА производството по т.д. №1427/2022 г. на ВКС, I т. о., до постановяване на тълкувателно решение.

ОПРЕДЕЛЕНИЕТО да се докладва на председателя на ВКС за образуване на тълкувателно дело.

ОПРЕДЕЛЕНИЕТО не подлежи на обжалване.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

2.

ЧЛЕНОВЕ: 1.